

VZESTUPY A PROPADY ČESKOSLOVENSKÉ KORUNY

**Historie československých měnových poměrů
1918 – 1992**

František Vencovský

2003

OBSAH

| | |
|--|-----------|
| Slovo úvodem | 7 |
| PRVNÍ ČESKOSLOVENSKO 1918 – 1938 | 9 |
| RAKOUSKO-UHERSKÁ MINULOST | 11 |
| Politické prostředí | 11 |
| Sřet finanční a peněžní politiky vídeňské vlády s českými národními zájmy .. | 12 |
| Silná pozice rakousko-uherské koruny | 14 |
| ROZPAD RAKOUSKO-UHERSKA | 15 |
| Zahraniční odboj | 16 |
| Domácí odboj | 16 |
| Vznik Československé republiky | 17 |
| KRIZOVÁ SITUACE NOVÉHO STÁTU | 18 |
| Země bez poravin a surovin | 18 |
| Katastrofální finanční a měnové dědictví po habsburské monarchii | 19 |
| PŘÍSTUPY K ŘEŠENÍ KRIZOVÉ MĚNOVÉ SITUACE | 20 |
| Nouzová opatření po vyhlášení Československého státu | 20 |
| První představy o československé měně | 21 |
| NEČEKANÉ PROBLÉMY | 22 |
| Národnostní rozpory | 22 |
| Rozdíly v ekonomické struktuře | 23 |
| Politická diferenciacie | 23 |
| Rozdíly v názorech teoretiků | 23 |
| RAŠÍNOVO ŘEŠENÍ | 25 |
| Rozchod s Rakousko-Uherskou bankou | 25 |
| Bankovní úřad ministerstva financí a bankovní výbor při ministerstvu financí | 27 |
| Měnová reforma | 28 |
| Názorové střety. Provedení reformy. Vláda jako dlužník po | |
| Rakousko-Uherské bance – státní dluh. Dávka z majetku | |
| a z přírůstku na majetku | |
| Nostrifikace cizích bank | 34 |
| Pozemková reforma | 36 |
| První státní dluh a vlna jejich falzifikací | 38 |
| Přípravy k zavedení zlaté měny | 40 |
| Utváření zlaté rezervy. Dukáty | |
| KONCEPCE DEFLAČNÍ POLITIKY | 42 |
| Metoda restrikce peněžního oběhu a restrikce důchodů | 42 |
| Výhrady k účinnosti restriktivní politiky | 44 |
| Přechod k deflační politice přes kurz koruny | 46 |
| Kříze výroby a bank z deflačního zhodnocení Koruny | 47 |
| Vládní sanace | 47 |
| Přechod k politice měnové stabilizace | 49 |

| | |
|--|------------|
| NÁRODNÍ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ | 51 |
| Vznik národní banky československé | 51 |
| Postavení a organizace národní banky | 54 |
| Poslání a úkoly národní banky československé | 55 |
| První bankovky | 56 |
| Nástroje měnové politiky | 57 |
| Emisní úvěry. Československý reeskontní a lombardní ústav. Přechod ke zlaté koruně. Zlaté a devizové krytí. Kurz koruny a řízení devizového hospodářství | |
| OBCHODNÍ PENĚŽNICTVÍ | 66 |
| Akciové banky | 67 |
| Zemské banky | 70 |
| Spořitelny | 70 |
| Družstevní záložny | 71 |
| Okresní hospodářské záložny | 71 |
| Kampeličky | 72 |
| STÁTNÍ FINANCE | 72 |
| Výkyvy v rovnováze státního rozpočtu a státní zadlužení | 72 |
| Reforma státního rozpočtu a daňového systému | 75 |
| MĚNOVÁ POLITIKA PŘEDMĚTEM SPORŮ A KRITIKY | 76 |
| V DEFLAČNÍM PROUDU SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE | 77 |
| Střetávání názorů na příčiny krize | 77 |
| Zhodnocování zlatých měn | 79 |
| Deflační proces v československu | 80 |
| Englišovo devalvační řešení | 80 |
| Dopad krize na státní finance a na banky | 81 |
| MĚNOVÁ POLITIKA VE STÍNU OBAV Z NĚMECKÉ AGRESE | 82 |
| MĚNOVÁ SITUACE PŘED ZÁNIKEM ČESKOSLOVENSKA | 87 |
| CENY A MZDY | 88 |
| | |
| NĚMECKÁ OKUPACE A DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA 1938 – 1945 | 89 |
| | |
| MNICHOVSKÉ ROZHODNUTÍ V ZÁŘÍ 1938 | 91 |
| Politické důsledky | 91 |
| Konec československé koruny v anektovaném pohraničí, první tah na zlatou rezervu, britská výpomoc | 91 |
| PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA | 93 |
| Říšská marka zákonným platidlem | 93 |
| Využití peněžního a finančního systému k hospodářskému vykořisťování | 95 |
| Drancování zlaté rezervy | 97 |
| Řízené hospodářství, ceny a inflace | 98 |
| SITUACE VE SLOVENSKÉ REPUBLICE | 101 |
| MĚNOVÁ AKTIVITA EXILOVÉ VLÁDY V LONDÝNĚ | 103 |
| Zřízení měnového a bankovního odboru | 103 |

| | |
|--|-----|
| Příprava poválečné měnové reformy – londýnské peníze | 104 |
| U zrodu mezinárodního měnového fondu a sjednání úvěrových výpomocí . . | 105 |

NA KŘÍŽOVATCE MEZI LIBERALISMEM A SOCIALISMEM 1945 – 1947 **107**

| | |
|--|------------|
| NOVÁ POLITICKÁ A HOSPODÁŘSKÁ ORIENTACE | 109 |
| Košický vládní program | 109 |
| NÁPRAVA ROZVRÁCENÝCH PENĚŽNÍCH POMĚRŮ | 111 |
| Dočasná správa národní banky československé | 111 |
| Sjednocení peněžního oběhu | 111 |
| Měnová reforma. Nová československá koruna – Kčs | 112 |
| NEJISTOTA A ROZPAKY KOLEM „VÁZANÝCH VKLADŮ“. | |
| LIKVIDAČNÍ FOND MĚNOVÝ | 115 |
| DÁVKA Z MAJETKU A Z PŘÍRŮSTKU NA MAJETKU | 116 |
| KRITICKÉ STANOVISKO PROFESORA KARLA ENGLIŠE | |
| K POLITICE VÁZANÝCH VKLADŮ | 117 |

PENÍZE V REÁLNÉM SOCIALISMU 1948 – 1989 **119**

| | |
|---|------------|
| PENĚŽNICTVÍ PO POLITICKÉM PŘEVRTATU V ÚNORU 1948 | 121 |
| Centralizace bank | 121 |
| Nové postavení centrální banky | 122 |
| STÁTNÍ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ (SBČS) | 123 |
| Státní banka československá – jediná a největší, socialistická | 123 |
| Řízení měnové politiky na rozcestí | 124 |
| NOVÝ POHLED NA PENÍZE A NA MĚNOVOU POLITIKU | 126 |
| Plánování peněžního oběhu | 126 |
| Praxe státní banky československé. Kontrola korunou | 129 |
| OPĚT PENĚŽNÍ REFORMA. OPUŠTĚNÍ MEZINÁRODNÍHO MĚNOVÉHO FONDU | 132 |
| PRVNÍ PĚTILETKY A PRVNÍ POKUSY O REFORMU SOUSTAVY PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ | 134 |
| Přechod na sovětský model centrálního řízení selhával | 134 |
| ROZPAKY NAD MOŽNOSTMI VYUŽITÍ SOCIALISTICKÉHO ÚVĚRU | 137 |
| Nejisté postavení státní banky československé | 137 |
| Názory na peníze v novém proudu ekonomického myšlení | 140 |
| Průlom do devizového monopolu | 141 |
| Uvolňování úvěrového vztahu k podnikům | 142 |
| Cenová reforma | 142 |
| Složitá úprava měnového kurzu | 143 |
| Převoditelný rubl. Mezinárodní banka hospodářské spolupráce. | |
| Mezinárodní investiční banka | 147 |
| Stále bez koncepce úvěrové emise | 148 |

| | |
|---|------------|
| SNAHY O VYTVOŘENÍ SYSTÉMU AUTONOMNÍ MĚNOVÉ POLITIKY | 149 |
| Pronikavé změny v názorovém prostředí | 149 |
| Reformní trend v ústředí státní banky československé | 152 |
| DVĚ DESETELETÍ MARNÉHO ÚSILÍ O AKTIVIZACI PENĚŽNÍ POLITIKY | 157 |
| Systémové a institucionální změny | 157 |
| Rozpaky nad měnovým plánováním a nad měnovými kritérii | 162 |
| Ekonomika se dostávala do krizového stavu | 164 |
| Vývoj vyústil do socialistické formy inflace | 166 |
| Marné hledání východiska. Měnová politika zůstala na okraji | 169 |
| MINCE, BANKOVKY A STÁTOVKY V LETECH REÁLNÉHO SOCIALISMU | 173 |
| Mince | 173 |
| Bankovky | 174 |
| Státovky | 175 |
| CENY A MZDY V LETECH REÁLNÉHO SOCIALISMU | 176 |
| | |
| ČESKOSLOVENSKÁ KORUNA V TRANSFORMACI HOSPODÁŘSKÉHO SYSTÉMU 1990 – 1992 | 177 |
| | |
| SYSTÉMOVÉ A INSTITUCIONÁLNÍ ZMĚNY | 179 |
| NÁPRAVA MĚNOVÉHO KURZU | 181 |
| ZAVADĚNÍ VNITŘNÍ SMĚNITELNOSTI KORUNY | 182 |
| VSTUP DO MEZINÁRODNÍHO MĚNOVÉHO FONDU A SVĚTOVÉ BANKY | 183 |
| UTVÁŘENÍ OBCHODNÍHO BANKOVNICTVÍ | 184 |
| MĚNOVÁ POLITIKA | 185 |
| KONEC ČESKOSLOVENSKÉ MĚNY | 187 |
| | |
| PŘÍLOHY | 189 |
| | |
| ŘÍDILI PENĚŽNÍ POLITIKU | 191 |
| NÁZORY AUTORIT | 193 |
| Alois Rašín | |
| O provedení peněžní reformy a o koncepci měnové politiky. | 193 |
| Karel Engliš | |
| O měnových souvislostech světové hospodářské krize. | 201 |
| Josef Macek | |
| O využití peněžní politiky k překonání hospodářské krize. | 205 |
| CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED | 209 |
| REJSTRÍK OSOBNOSTÍ | 215 |
| LITERATURA A PRAMENY | 219 |
| A HISTORY OF CZECHOSLOVAK MONETARY POLICY 1918 – 1992 SUMMARY | 223 |